

UOT 636.5.082.26

YERLİ QUŞ GENOFONDUNUN QORUNUB SAXLANMASINDA HİBRİDLƏŞMƏNİN ROLU

F.M.MİRZƏYEV, H.M.MİRZƏYEV, Y.Q.GÖZƏLOV
Azərbaycan ET Heyvandarlıq İnstitutu

Quşçuluqda təmizlikdə yetişdirilmə və çarpazlaşdırmadan geniş istifadə edilir. Yumurta və ət məhsildarlığının artırılması üçün sənaye çarpazlaşma ən çox əhəmiyyət kəsb edir. Quşların damazlıq keyfiyyəti onların normal yemləmə və saxlanma şəraitində xətt üzrə yetişdirilməsindən aslıdır. Bu isə yüksək yumurta və ət məhsildarlığının əmələ gəlməsinə səbəb olur. Xətt üzrə yetişdirilmə yüksək məhsuldar hibrid quşların alınmasının əsasıdır[1].

Açar sözlər: hibridləşmə, damazlıq işi, inkubasiya, yumurta və ət məhsuldarlığı.

Quşçuluqda müxtəlif xətt və krossların xoruz və toyuqlarının yerli populyasiyalardan olan quşlarla çarpazlaşdırılması nəticəsində yerli toyuqların damazlıq və məhsuldarlıq keyfiyyətlərini təkmilləşdirmək və toyuq genofondunu mühafizə etmək mümkündür[2].

Məqsəd, Azərbaycan gümüşü toyuqları və yerli populyasiyalardan olan digər toyuqlarla yumurtalıq istiqamətli, yüksək məhsuldar "Loman" və "Xayseks-Braun" krosslarının genetik potensialından istifadə etməklə çarpazlaşdırma həyata keçirərək, alınan hibrid cücələrin damazlıq və məhsuldarlıq göstəricilərini müqaisəli şəkildə öyrənməkdən ibarətdir.

Tədqiqat işinin birinci mərhələsində, 2013-cü ilin mart ayında, yerli Azərbaycan gümüşü cinsinin xoruzlarının və Xayseks-Braun krossunun toyuqlarının çarpazlaşdırılması nəticəsində əldə olunmuş 180 günlük hibrid cavanlarının arasında zootexniki seçmə apararaq, hər birində 30 baş toyuq və 6 baş xoruz olan 3 qrup ana sürüsü komplektləşdirilmişdir. Bu məqsədlə, əvvəlcədən hər birinin ümumi sahəsi 12 m² olan 3 quş damı hazırlanmışdır. Təcrübənin aparılması üçün 770 ədəd toyuq yumurtası tutan, İLT-0.5 tipli inqubator şkafindan istifadə olunmuşdur.

Təcrübənin aparılması məqsədilə, mart ayında komplektləşdirilmiş, yaşı 210 gün olan toyuqlardan hər qrup üzrə 200 ədəd yumurta seçilərək may ayının 1-də inqubatora qoyulmuşdur. I qrupda yerli Azərbaycan gümüşü toyuqlarının, II qrupda Xayseks-Braun krossunun ikixətli hibrid toyuqlarının yumurtaları və III qrupda Azərbaycanın gümüşü cinsinin xoruzları ilə Xayseks-Braun krossunun ikixətli hibrid toyuqlarının çarpazlaşdırılması nəticəsində alınmış üçxətli hibrid quşların yumurtaları inkubasiya olunmuşdur. 22 mayda sutkalıq cücələr seçilərək inqubatoradan götürülmüşdür. Inkubasiyanın nəticələrinə əsasən mayalanma faizi, qoyulmuş və mayalanmış yumurtaların miqdarına nisbətən cücə çıxımı faizi kimi göstəricilər tədqiq olunmuşdur.

Cədvəl 1. Inkubasiyanın nəticələri

Göstəricilər	Qruplar		
	I	II	III
İnqubatora qoyulmuş yumurtaların sayı, ədəd	200	200	200
Mayalanmış yumurtaların sayı, ədəd	166	192	181
Yumurtanın mayalanma faizi, %	83,1	96,0	90,5
Saqılam cücələrin sayı, baş	142	173	154
Qoyulmuş yumurtaların sayına görə, %	71,0	86,5	77,0
Mayalanmış yumurtaların sayına görə, %	85,5	90,1	85,1

Təcrübənin nəticələrindən görünür ki, mayalanmış yumurtaların sayı II və III qrupda, I qrupa nisbətən müvafiq olaraq, 26 və 15 ədəd çox olmuş, mayalanma faizi göstəricisinə görə fərq müvafiq olaraq 12,9 və 7,4 %, cücə çıxımı göstəricisinə görə isə fərq müvafiq olaraq 31 və 12 baş, 15,5 və 6 % təşkil etmişdir.

Cədvəl 2. 1-60 günlük quşlar üçün yem payı

Yem inqredientləri	1 - 60 günlük	
	%-lə	1 ton yemdə, kq
Qarğıdalı	30	300
Buğda	35,7	357
Soya şrotu	18	180
Günəbaxan lıxı	8	80
Buğda kəpəyi	4	40
Xörək duzu	0,3	3
Dikalsifosfat	1,5	15
Balıqqulağı	1,35	13,5
Premiks	1	10
Antikoksidiastik	0,05	0,5
Antioksidant	0,05	0,5
Antitoksin	0,05	0,5
Cəmi :	100	1000

və 3 qrupda cücələr bir quş damında, 1 m² sahədə 31 baş hesabı ilə yetişdirilmişdir.

Mövcud yem payının tərkibi 18,6 % xam protein, 280 kkal mübadilə enerjisi, 3% xam yağ və digər qidalı maddələrlə zəngin olmuşdur. Bu da gələcəkdə cücələrin normal inkişafı üçün münbit şərait yaratmışdır [3].

Cədvəl 3. Quşların diri çəki dinamikası

Qruplar	Diri çəki, qramla				
	Quşların yaşı, günlərlə				
	70	80	90	100	110
I	575	626	778	985	1160
II	696	765	1036	1320	1450
III	667	723	917	1165	1230

Göründüyü kimi hibrid cücələrin (II və III qruplar) boyatması, sonrakı bəsləmə dövründə də daha intensiv davam etmiş və yerli toyuqlardan alınan cücələri (I qrup) canlı kütlə göstəricilərinə görə kifayət qədər üstələmişlər. Belə ki, bəsləmə dövrünün sonunda, onların canlı kütləsi yerli cücə-

lərə nisbətən 70 – 290 qr çox olmuşdur. Qeyd etmək lazımdır ki, bu tendensiya özünü digər yaş dövrlərində də açıq göstərmişdir. Yəni, canlı kütlə göstəricisində heterozis dərəcəsi bütün yaş dövrlərində yüksək olmuşdur [4].

Nəticə. Nəticələrinin təhlili göstərir ki, yerli toyuq populyasiyalarının genofondunun qorunub saxlanması və təkmilləşdirilməsi məqsədilə, onların yüksək məhsuldar krossların hibrid toyuqları ilə çarpazlaşdırılması müsbət nəticə verir və bu təcrübənin sahibkar təsərrüfatlarında tətbiq olunması genofondun qorunması istiqamətində mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

ƏDƏBİYYAT

1.В.Л.Петухова, И.И.Гудилина. Генетические основы селекции животных. М.: Агропромиздат, 1989, 448 с. 2.Н.Г.Дмитриев. Приусадебное животноводство. Ленинград.: Агропромиздат, 1986, 408 с. 3.Л.Дурист, М.Виттман. Кормление сельскохозяйственных животных. Винница.: Новая книга, 2003, 382 с. 4.П.Е.Божко. Производство яиц и мяса птицы на промышленной основе. М.: Колос, 1984, 365 с.

Важность использования гибридизация сохранение местных генофонда птиц

Ф.М.Мирзоев, Х.М.Мирзоев, Я.Г.Гезалов

В птицеводстве применяют чистопородное разведение и скрещивание птицы. Для увеличения производства яиц и мяса наибольшее значение имеет промышленное скрещивание. Повышения племенных качество птицы зависит разведение их по линиям в условиях нормальные кормление и содержание. А это способствуют проявление высокие яичные и мясные продуктивные показатели. Разведение по линиям, основа получения высокопродуктивных гибридов птицы.

Ключевые слова: гибридизация, племенная дело, инкубация, яичная и мясная продуктивность.

The importance of using hybridization preservation local gene pool of birds

F.M.Mirzayev, H.M.Mirzayev, Y.G.Gozalov

In poultry used pure breeding and crossing birds. To increase the production of eggs and meat the most important industrial crossing. Improve the quality of the breeding birds depend on their breeding lines under normal feeding and maintenance. And that contribute to the manifestation of high egg and meat productive performance. Breeding lines, the basis of high-producing hybrids of poultry.

Keywords: hybridization, breeding business, incubation, egg and meat productivity.